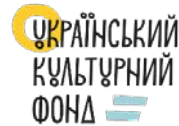

за підтримки

Стратегія

Всеукраїнської громадської організації

“Спілка археологів України”

Вступ

Стратегія Всеукраїнської громадської організації “Спілка археологів України” (далі ВГО “САУ”) це документ, який закладає підвалини системної діяльності організації та визначає напрямки вдосконалення цієї діяльності відповідно до сучасних форм соціальної взаємодії.

ВГО «САУ» була створена 2010 року. Зразками для об’єднання стали подібні організації, які існують в різних частинах світу на державному, міждержавному і навіть місцевому рівні: Спілка американської археології (SAA), Європейська асоціація археологів (ЕАА), Німецьке археологічне товариство (DAV), Центр археології та культурної історії Причорномор’я (ZAKS) у Галле тощо. Досвід подібних організацій свідчить: добровільні спілки, союзи, асоціації є дієвою формою поєднання зусиль фахових спільнот задля збереження й вивчення археологічної та – ширше – культурної спадщини, дотримання високих етичних і професійних стандартів в археологічній діяльності, підтримання контактів.

На сьогодні існують 26 регіональних підрозділів, найбільші з яких: Київський міський та обласний, Харківський, Полтавський, Чернігівський, Волинський, Дніпровський, Кропивницький, Львівський. У 2014 році у Києві переоформлений Кримський підрозділ, до нього а також до Луганського і

Донецького підрозділів, увійшли й археологи, які вимушені були виїхати з окупованих територій України. Загалом у складі ВГО “САУ” станом на 2020 рік налічується близько 400 членів.

Впродовж всіх десяти років свого існування ВГО “САУ” приділяла багато уваги різним аспектам пам’яткоохоронної справи, рішуче виступаючи проти грабіжницьких розкопок, нелегального обігу археологічних предметів, незаконної забудови в зонах археологічних пам’яток. Постійно й повсюдно наголошувалося на необхідності вживання жорстких заходів для збереження культурної спадщини за умов, коли пам’ятки археології та культури стали об’єктом збагачення окремих громадян, налаштованих не на збереження історико-культурних цінностей, а на використання у власних корисливих цілях.

Наразі археологічна спадщина, як частина культурної, перебуває в Україні під дуже серйозною загрозою. На це все неодноразово вказувалося у зверненнях до громадськості, глави держави, Верховної ради та виконавчих органів влади України. ВГО “САУ” завжди наполягала й наполягає, що відповідна політика має ґрунтуватися на неухильному виконанні міжнародних зобов’язань України, норм чинного пам’яткоохоронного законодавства та враховувати сучасні світові тенденції.

Запропонована Стратегія покликана визначити основні напрями діяльності ВГО “САУ”, спрямовані на подолання зовнішніх та внутрішніх викликів, які існують сьогодні.

Стратегія розробляється на період до 2024 року з урахуванням терміну каденції діючого Правління ВГО “САУ”. Водночас значна частина напрацювань спрямована на досягнення довготривалих змін і не втратить актуальності й у віддаленішій перспективі.

Методологія роботи

Стратегія ВГО “САУ” розроблялася від червня 2020 року в межах проєкту “Посилення спроможності професійної спільноти задля адвокації археологічної спадщини України” за підтримки Українського культурного фонду.

Розробка Стратегії здійснювалась у кілька етапів:

- під час стратегічних сесій за участі представників спільноти, які проводились під модерацією запрошених експертів. Таких зустрічей відбулося три;
- в межах засідань робочої групи з підготовки проєкту Стратегії;
- під час широкого обговорення проєкту Стратегії усією спільнотою САУ;
- в рамках доопрацювання тексту Стратегії з урахуванням зауважень та пропозицій, наданих професійною спільнотою.

Учасниками обговорень були сформульовані три основні цілі.

Перші дві визначені як інституційні, оскільки спрямовані на розвиток мережі. Третя – суспільна – спрямована на досягнення суспільно значущого результату – адвокації археологічної спадщини.

Місія та цінності Всеукраїнської громадської організації “Спілка археологів України”

МІСІЯ

ВГО “САУ” – добровільна, самоврядна некомерційна організація, що об’єднує фахівців у сфері дослідження, охорони, збереження, управління, адвокації та промоції археологічної спадщини заради:

- формування та впровадження фахових і етичних стандартів у галузі;
- розвитку спроможності фахівців та інституцій у галузі;
- сприяння розвитку фахової мережі;
- адвокації питань захисту та промоції археологічної спадщини на національному та міжнародному рівні;

- сприяння формуванню відповідального ставлення суспільства до археологічної спадщини як ресурсу для розвитку.

ЦІННОСТІ

- Наша діяльність базується на ставленні до археологічної спадщини як до невідновлюваного ресурсу, найважливішого та унікального джерела для вивчення давньої історії людства;
- Ми визнаємо пріоритет суспільних інтересів над приватними чи корпоративними;
- Ми віримо у науковий прогрес та сталий розвиток;
- Для нас принципова академічна свобода та академічна добросесність;
- Ми підтримуємо пріоритет загальнолюдського значення археологічної спадщини, не нехтуючи національними інтересами;
- Ми розвиваємо мережу за принципами прозорості, колегіальності, продуктивної взаємодії, горизонтальної співпраці її членів.

Стратегічні цілі, завдання та результати

Ціль 1. Впровадження положень Кодексу етики професійного археолога у щоденні практики всієї археологічної та дотичних фахових спільнот країни через надання йому всеукраїнського статусу de facto

Завдання 1.1: Укласти, обговорити та опублікувати нову редакцію Кодексу етики професійного археолога. Включити пункт про дотримання кодексу до заяви на вступ до ВГО “САУ” □ 2020-2021 рр.

Завдання 1.2: Провести цикл семінарів / презентацій для фахових аудиторій (археологи, музейники, викладачі та студенти ВНЗ та інших

закладів освіти, представники органів державної влади та місцевого самоврядування, представники медіа, МАН та ін.) з метою популяризації та впровадження положень Кодексу у щоденні практики. – 2021-2024 рр.

Завдання 1.3: Провести інформаційні кампанії в регіонах (на базі осередків ВГО “САУ” та дружніх інституцій) з інформування місцевих громад про наслідки пограбування / руйнування пам’яток та потребу налагодження системної співпраці з археологами задля перетворення спадщини на ресурс розвитку регіонів. – 2021-2024 рр.

Завдання 1.4: Розробити пропозиції та укласти меморандуми про співпрацю в галузі промоції фахових етичних стандартів з ІКОМ України, ІКОМОС України, органами державної влади та іншими організаціями. – 2021-2022 рр.

Завдання 1.5: Звернутися до уповноважених органів державної влади з пропозиціями змін до чинного законодавства, які забезпечать впровадження існуючих стандартів професійної спільноти до всіх практичних сфер, дотичних до культурної спадщини. □ 2021-2022 рр.

Завдання 1.6: Розробити пропозиції для МОН щодо включення етичних стандартів археологічної професійної спільноти до навчальних курсів відповідних освітніх програм. □ 2021-2022 рр.

Завдання 1.7: Розвивати мережу партнерів і партнерських програм з дотичними фаховими спільнотами, яка базується на спільних професійних етичних принципах. □ 2020-2024 рр.

Очікувані результати:

- Введено в обіг нову редакцію Кодексу етики професійного археолога.
- Етичні стандарти, закладені в Кодексі етики професійного археолога, акцептовані фаховою та дотичними спільнотами.

- Інформація про цілі та основні напрями діяльності ВГО “САУ” та Кодекс етики професійного археолога доведені до органів державної та місцевої влади.

- Налагоджено системну співпрацю в галузі промоції фахових етичних стандартів з провідними громадськими об’єднаннями, дотичними до археологічної проблематики.

- Пропозиції змін до чинних нормативно-правових актів, що інтегрують фахові стандарти, відображені у Кодексі етики, взяті в опрацювання профільним комітетом Верховної Ради України та центральним органом виконавчої влади у галузі охорони культурної спадщини.

- Пропозиції для МОН щодо ознайомлення студентів з етичними стандартами професійної спільноти як важливий крок у професійній підготовці майбутніх фахівців взяті в опрацювання відповідними кафедрами університетів та іншими зацікавленими освітніми установами.

- Існує розвинена мережа партнерів і партнерських програм ВГО “САУ” і дотичних спільнот.

Ціль 2. Формування активної суспільної позиції професійної археологічної спільноти України через побудову дієвої мережі

Завдання 2.1: Сформувати та втілювати стратегію внутрішньої комунікації спільноти українських археологів, побудовану на принципах продуктивної взаємодії (довіра, повага, залученість, добровільність, відкритість та рівноправність). Адаптувати її у відповідності до нових викликів. □ 2020-2024 рр.

Завдання 2.2: Налагодити стабільне надходження інформації для встановлення продуктивних та результативних інформаційно-культурних зв’язків в межах спільноти. Напрацювати способи взаємного обміну інформацією між членами спільноти. □ 2020-2021 рр.

Завдання 2.3: Запровадити узгоджений спільнотою механізм ухвалення консолідованих рішень / формування точки зору спільноти на актуальні виклики. – 2020 р.

Завдання 2.4: Започаткувати практику проведення тренінгів / інших навчальних заходів (з комунікацій, проєктного менеджменту тощо) для членів спільноти з метою підвищення їхньої спроможності. – 2021 р.

Завдання 2.5: Заохочувати представників мережі до системного інформування суспільства про свою діяльність як через ресурси ВГО “САУ” так і через налагоджену мережу зв’язків з регіональними та центральними ЗМІ. □ 2020-2024 рр.

Завдання 2.6: Активізувати проєктну діяльність ВГО “САУ”, у тому числі через сприяння підготовці проєктів на регіональному рівні. – 2020-2024 рр.

Очікувані результати:

- Усі члени ВГО “САУ” поділяють колегіально визначені бачення, місію і завдання спільноти.

- Існує дієва розвинена професійна мережа. Спроможність мережі зростає через розбудову ВГО “САУ” як коаліції професіоналів, завдяки співпраці її членів, активізацію внутрішньої комунікації і взаємодії.

- Ефективно функціонують підрозділи на місцях, які стають паритетним учасником діалогу з професійним середовищем, владою та громадянським суспільством. Механізми внутрішньої комунікації дозволяють оперативно реагувати на виклики, надавати підтримку один одному та переходити до взаємного діалогу.

- Сформульована спільна точка зору спільноти на ключові проблеми адвокації археологічної спадщини.

- Точка зору спільноти є вагомою, оскільки відображає консолідовану позицію. Це дозволяє оперативно і конструктивно реагувати на виклики, а також будувати партнерські стосунки як з органами державної влади, так і з органами місцевого самоврядування.

- Представники ВГО “САУ” активно комунікують з суспільством через власні ресурси та за допомогою ЗМІ.

- Членство в ВГО “САУ” має переваги в межах спільноти. ВГО “САУ” сприяє розвитку компетенцій і спроможностей учасників мережі. Членство в ВГО “САУ” уможливилює обмін досвідом, пошуку рішень спільних проблем. Впізнаваність мережі допомагає посилити вплив кожного окремого професіонала на місцевому рівні.

- Інституційний розвиток ВГО “САУ” знаходиться на рівні, який забезпечує його сталу діяльність

Ціль 3. Позиціонування ВГО “САУ” як провідного / авторитетного осередку професійної спільноти у питаннях адвокації археологічної спадщини

Завдання 3.1: Активно позиціонувати ВГО “САУ” як одного зі стейкхолдерів при розробці / удосконаленні пам’яткоохоронного законодавства України. – 2020-2024 рр.

Завдання 3.2: Створити ефективну мережеву систему реагування спільноти на випадки порушень законодавства у сфері охорони археологічної спадщини та оперативний медійний розголос щодо таких випадків. – 2020-2021 рр.

Завдання 3.3: Брати участь у створенні та просуванні успішних практик перетворення об’єктів археологічної спадщини на ресурс сталого розвитку громад. – 2020-2024 рр.

Завдання 3.4: Презентувати археологічну спадщину як один з інструментів культурної дипломатії. – 2020-2024 рр.

Завдання 3.5: Активно долучатися до процесів, пов’язаних з поверненням археологічних предметів, незаконно вивезених за межі України – 2021-2024 рр.

Очікувані результати:

- Члени ВГО “САУ” є учасниками робочих груп, утворених будь-якими органами та інституціями, задля розробки актів законодавства та

інших документів у сфері. У цій роботі вони послуговуються узгодженими спільнотою ціннісними настановами.

- ВГО “САУ” має і постійно розширює базу даних контактів представників національних та регіональних ЗМІ, а також стандартні протоколи взаємодії членів спільноти з медіа як для негативних випадків (порушення пам'яткоохоронного законодавства), так і для позитивних (досвід дотримання зазначеного законодавства та просування успішних практик).

- ВГО “САУ” виступає як консультативне середовище з питань використання археологічної спадщини як інструмента культурної дипломатії України.

- Існує напрацьований та впроваджений дієвий алгоритм реагування представників спільноти на факти порушення пам'яткоохоронного законодавства.

- Представники ВГО “САУ” активно залучені до проєктів з актуалізації об'єктів археології на території громад та поширюють успішний досвід і практики.

- ВГО “САУ” залучена до діяльності органів державної влади у частині роботи з повернення в Україну незаконно вивезених предметів археології.

Цільові аудиторії

- професійна спільнота (археологи, викладачі профільних спеціальностей, музейники, пам'яткоохоронці, студенти профільних кафедр, представники інших дисциплін, які беруть безпосередню участь у археологічних дослідженнях);

- органи державної влади різного рівня (центральні та місцеві);

- люди, які цікавляться давньою історією/археологією країни;

- ЗМІ (національні, локальні, тематичні);

- потенційні партнери із суміжних галузей;

- представники бізнесу;

- міжнародні професійні інституції;

- потенційні донори.

Стейкхолдери

- Верховна Рада України, зокрема профільні комітети.
- Органи виконавчої влади, дотичні до сфери (зокрема правоохоронні органи...).
- Органи охорони культурної спадщини усіх рівнів.
- Органи місцевого самоврядування.
- Бізнес, який у своїй діяльності впливає на стан об'єктів археологічної спадщини.
- Інституції культури у сфері (н\д інститути, ЗВО, музеї, заповідники тощо).
- ЗМІ.
- Недержавні організації відповідного спрямування.

В результаті виконання запланованих стратегічних завдань ВГО “САУ” постане як потужна мережа, впливовий та ефективний гравець у сфері адвокації культурної спадщини, а членство у Спільноті стане престижним. Існуватиме розвинена мережа партнерів і партнерських програм ВГО “САУ” з дотичними фаховими спільнотами, що базується на професійних етичних принципах.

Стратегію підготовлено в межах проєкту «Посилення спроможності професійної спільноти задля адвокації археологічної спадщини України», реалізованого за підтримки Українського культурного фонду.